

Тетяна Капітова

ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ США У ПЕРІОД З КІНЦЯ 18 СТОЛІТТЯ ДО ПОЧАТКУ 20 СТОЛІТТЯ

Важливим компонентом покращення навчання в Україні згідно з Національною доктриною розвитку освіти є її вихід на міжнародний рівень. Для поглиблення співпраці у сфері вищої освіти України необхідно вивчати і аналізувати досвід держав – лідерів з підготовки майбутніх педагогів.

Тож, звернення до вивчення процесу професійної підготовки майбутніх педагогів однієї з держав – лідерів у вищій освіті, а саме Сполучених Штатів Америки і характеристики проблем, які спіткали цю країну при реформуванні вищої освіти є важливим з огляду на проведення реформ в Україні у 21 столітті.

Питанням розвитку ступеневої вищої освіти присвячені роботи В. П. Андрущенка, В. І. Астахової, Б. Л. Вульфсона, Т. С. Георгієвої, М. М. Дарманського, А. М. Джуринського, М. Б. Євтуха, К. В. Корсака та ін.

Різні аспекти вищої освіти США аналізували О. В. Глузман, Т. С. Кошманова, М. П. Лещенко. Система професійної освіти у США представлена у роботі В. О. Кудіна, а питанням викладання іноземних мов в університетах США займалися Ж. А. Антонович, К. М. Карапетян, С. М. Макушева. Також становлення і розвиток базисного, історичного етапу в системах вищої освіти США і в Україні вивчав О. П. Ліщинський.

У статті охарактеризуємо один з основних історичних етапів професійної підготовки майбутніх педагогів у США, а також окреслимо проблеми, які виникли у процесі професійної підготовки майбутніх педагогів у системі вищої освіти США під час цього періоду і які з цих проблем являються актуальними до цього часу.

В умовах, коли відбуваються швидкі та суперечливі зміни в системі середньої і вищої освіти України, вивчення світового досвіду різнопланових сфер суспільного життя і областей наукового знання набуває важливого значення.

Особливо це стосується вивчення досвіду країн-лідерів, які займають перші позиції не тільки в економічному, гуманітарному розвитку, стан вищої освіти яких є одним із найкращих у світі. Однією з цих країн упродовж довгого часу вважаються Сполучені Штати Америки, і тому вивчення і характеристика освіти загалом і вищої освіти, зокрема, у цій державі, повинно бути однією з пріоритетних задач для дослідників в Україні. Такий аналіз дозволить визначити позитивний досвід США при реформуванні вищої освіти і в майбутньому застосувати певні риси

проведених реформ для адаптації у реаліях вітчизняної освіти. Це, на нашу думку, допоможе прискорити вихід української освіти на міжнародний рівень, що, у свою чергу, є завданням Національної доктрини розвитку освіти.

У будь-якій країні світу педагогічна освіта проходить багатоетапну історію становлення. Сполучені Штати Америки не є виключенням. Але дослідникам важливо звернути увагу, що вивчати структуру і процес розвитку вищої освіти загалом і, педагогічної освіти, зокрема, у Сполучених Штатах Америки потрібно починати з кінця 18 століття, тому що Сполучені Штати здобули незалежність лише 1776 року. До кінця 18 століття перші тринадцять штатів вважалися колонією Великої Британії. Саме тому висвітлення головних засад організації освіти у США потрібно почати з так званого колоніального періоду [3].

Перші структури навчання у США були побудовані за моделлю освіти Великої Британії 17 століття. З огляду на те, що одними з перших колоністів на території штату Нова Англія були вихідці з пуританської Англії, церква, держава і пуританська ідеологія були невід'ємними частинами освіти. Школи, засновані колоністами, були доступні виключно членам їхньої церкви, вільним людям і поселенцям, які володіли майном [9]. К. Д. Ушинський писав: «Перші англійські поселенці у Північній Америці, отці-прибульці, як їх називають, як тільки вибирали місце для поселення, одразу засновували церкву та школу, часто школу – в першу чергу, аніж церкву» [2, с. 611].

Такі школи, як правило, функціонували завдяки коштам місцевої влади і приватних пожертв. Основними предметами у них були читання, письмо, англійська граматики, співання псалмів [1, с. 511–512].

У Сполучених Штатах Америки перші громадські школи виникли у 30–х роках 17 століття, але давати формальну освіту вчителям почали на 200 років пізніше. У 1839 році була відкрита перша публічна нормальна школа у Лексінгтоні, штат Массачусетс [9].

Першу ж школу у США було засновано Джоном Коттоном (John Cotton 1585–1652) – священиком-пуританином, який отримав освіту у Кембриджі. Бостонська Латинська школа була відкрита 23 квітня 1635 року у місті Бостон, штат Нова Англія, випереджаючи заснування Гарвардського коледжу більш ніж на рік [5]. Ще однією, але цього разу формальною школою (інший тип тогочасних шкіл), під час колоніального періоду була Латинська Школа Роксбері (Roxbury Latin School), заснована 1645 року [6].

Гарвард – перший вищий навчальний заклад на території колоніальної Америки, заснований 1636 року. Під час цього періоду в історії США загальну, а потім вищу освіту могли отримати лише хлопчики за фахом священика, юриста або лікаря. Саме випускники цього коледжу між 1636 і 1776 роками стали одними з перших вчителів в американських школах. Багато з них використовували роботу вчителя, як перший крок до

кар'єри у сферах закону, церкви або медицини. Жодної професійної підготовки вчителів у колоніальний період не існувало. Протягом колоніальної ери в Америці і майже до середини 19 століття в країні панувало припущення, що навчання майбутніх педагогів не потребує спеціальної професійної підготовки [7, с. 25].

Як вже зазначалося, освіта в колоніальну еру доступна лише чоловікам. Хоча, перша школа, де могли навчатися дівчата, також була відкрита у цей період під назвою «Дамська школа (Dame School)» [6]. Школу мали змогу відвідувати діти обох полів 6–8 років. Зазвичай, вчителем була вдова, яка навчала дітей читати, писати і Біблії. Навчання у такій школі було надзвичайно схожим до теорії природного навчання французьких філософів [4].

Тільки після змін, що відбулися під час загальношкільного руху у США в середині 19 століття, дівчатам було дозволено отримувати освіту на рівні з хлопчиками.

Наступним етапом у розвитку американської освіти можемо вважати період після Американської революції, тобто час після 1776 року, коли була підписана Конституція Сполучених Штатів Америки. В цей період освіта стає більш відкритою та доступною для різних верств населення. З'являється велика кількість шкіл і вищих навчальних закладів різних типів і конфігурацій: граматичні школи, академії, початкові та загальні школи. Кількість учнів, що відвідували школу, зросла, так як і їх расова різноманітність: отримати освіту стало можливим не тільки для корінного населення, але й для афро-американців [9].

Саме в цей час виокремилася одна з основних проблем, що панують в освітній сфері США протягом багатьох століть – недостатня кількість професійно підготовлених вчителів на всіх рівнях освіти. Така ситуація стимулювала розвиток і покращення жіночої освіти, тому що саме жінок почали вважати здібними до навчання інших. Все ж, американські науковці продовжували вважати, що підготовка до навчання є зайвою, а головною метою навчання є «сфокусування на релігійній освіті, аніж на наукових і педагогічних навичках» [7, с. 22].

І, як ми вже попередньо зазначали, зміни почали відбуватися у 1830-х роках 19 століття із заснуванням не тільки першої школи для вчителів молодших класів, але й з розробки Нью-Йоркською колегією регентів систематичної програми з освіти вчителів, яку фінансував штат. Ця програма повинна була навчати студентів «науки загальної шкільної освіти» [7, с. 16].

Під впливом ідей Й. Х. Песталоцці, який пропонував навчати дітей, використовуючи їх природні здібності, а не шляхом примусу, виникає у Лексінгтоні, штат Массачусетс перша публічна нормальна школа для підготовки вчителів. Для того, щоб вчителі мали змогу засвоїти основні техніки не примусового навчання, Песталоцці створив заклади, які отримали назву французькою мовою «*école normale*». Перше слово означає

школа, друге пішло від латинського «Norma» і означає принцип або модель. Американські освітяни переклали термін як нормальна школа «normal school», маючи на увазі місце, де студентів навчали правилам і принципам освіти.

Тож саме нормальні школи стали одними з перших закладів, де можливо було отримати освіту вчителя. Важливо зазначити, що саме у нормальних школах готували вчителів початкового рівня. Основними предметами, якими оволодівали майбутні педагоги, були орфографія і вивчення Біблії [8]. А ось підготовка вчителів середньої школи являлася проблемою у 19 столітті, тому що існувала невелика кількість навчальних закладів з підготовки фахівців потрібного рівня. У свою чергу визначаємо проблему: якщо кількість вчителів початкової школи почала зростати, прогресу у навчанні підготовлених вчителів для середньої і вищої школи не відбувалося.

Тільки у 20 столітті із заснуванням на базі нормальних шкіл і Вчительських інститутів вищих навчальних закладів і відкриттям у деяких університетах факультетів, які почали готувати вчителів, кількість підготовлених освітян, які б мали змогу і потрібну кваліфікацію, почала зростати.

Іншим місцем, де стало можливим отримати початкову освіту вчителя у 19 столітті, стали Вчительські Інститути (Teacher's Institutes), перший з яких був заснований у штаті Конектікут. Навчання було побудовано майже цілковито на тому, що майбутні педагоги мали змогу спостерігати за досвідченими лекторами і педагогами під час їх роботи у класі. Термін навчання продовжувався шість тижнів. Засновником першого Вчительського Інституту став послідовник Горація Манна, Генрі Бернард (Henry Barnard) [7, с. 61].

Відмінною рисою між двома закладами освіти – нормальною школою і Вчительським Інститутом – вважаємо не тільки тривалість навчання, але й різнорівневу підготовку майбутніх освітян.

Також не можливо не згадати про Американський Інститут Викладання (American Institute of Instruction), який був одним з найвпливовіших освітянських закладів у країні. Це був перший заклад, що об'єднував директорів, завучів, суперінтендантів шкіл і який давав працюючим вчителям змогу продовжити освіту. Тобто цей освітній заклад можна вважати першим інститутом післядипломної освіти.

Повертаючись до характеристики Вчительських інститутів, заснованих Генрі Бернардом, варто визначити основні функції, які повинні були виконувати ці заклади. Ці функції були виокремлені Генрі Бернардом у листі до суперінтендантів інститутів штату:

1. Узагальнення методів, що використовуються у загальних школах із прикладами найкращих у кожній сфері та особливою увагою до проблем, з якими може мати справу студент інституту;

2. Лекції та обговорення між членами організації, класифікація учнів, теорія та практика навчання;

3. Публічні виступи та обговорення тем, які можуть зацікавити батьків і спільноту загалом, з предмету навчання і організації, адміністрації та вдосконалення загальних шкіл.

Ці цілі залишались основними упродовж 80 років майже без змін. Тільки пізніше нормальні школи, згадані вище, і Вчительські Інститути стали основою для заснування на їх базі вищих педагогічних закладів для підготовки майбутніх вчителів, що виникли на початку 20 століття.

Одними з основних проблем, які виокремились у 19 столітті, стала міжрасова освіта майбутніх педагогів і ліцензування та стандартизація програм підготовки освітян.

Останньою проблемою почали займатися у 21 столітті на федеральному рівні, де влада стала рушійною силою при розробці загальних стандартів на рівні старшої школи. До цього часу не існує загального стандарту з основних вимог до підготовки вчителів у вищих навчальних закладах. Тож можемо зробити висновок, що ця проблема сягає корінням 19 століття.

20 століття принесло з собою значні зміни у стані вищої освіти загалом, і педагогічної освіти зокрема. Зросла кількість навчальних закладів педагогічної освіти, відбулись незначні зміни у цілях освіти і було вирішено деякі з проблем зазначених нами вище, як наприклад, кількість підготовлених вчителів для усіх рівнів школи: початкової, середньої і старшої. Інші ж продовжують бути актуальними і у 21 столітті.

У статті здійснено аналіз стану професійної підготовки майбутніх педагогів у системі освіти США у період з кінця 18 століття до початку 20 століття. Виявлено основні проблеми професійної освіти вчителів у зазначений період і визначено, які з питань являються актуальними у 21 столітті. Вважаємо, що однією з проблем є недостатня кількість професійних кваліфікованих педагогів для усіх рівнів освіти, незважаючи на загальну чисельність спеціалістів у сфері освіти, а також питання загальної стандартизації освіти майбутніх освітян.

У подальших своїх дослідження ми плануємо здійснити порівняння професійної підготовки майбутніх педагогів у системі вищої освіти США та в Україні у період з кінця 18 століття до початку 20 століття

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Болховитинов Н. История США. / Н. Болховитинов. – Москва : Издательство «Наука», – 1983 – 676 с.
2. Ушинський К. Д. Собр.соч.: в 11-ти т. / К. Д. Ушинський, – М. – 1948–1952. – Т. 3. – с. 611
3. National Writing Project [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <http://www.nwp.org/>

4. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <http://www.co.cumberland.nj.us/content/163/235/1014/1029.aspx>
5. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <http://historyeducationinfo.com/edu5.htm>
6. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <http://resourcesforhistoryteachers.wikispaces.com/USI.30>
7. Fraser, James W. Preparing America's Teachers: A history (Reflective History Series)
8. Helton, Julie A. A Historical analysis of teacher preparation program content beginning with teacher normal colleges in 1839 through school district alternative certification programs in 2007. – ProQuest, 2008. – 276 p.
9. Transforming teacher education: what went wrong with teacher training and how we can fix it. Edit. Valerie Hill-Jackson, Chance Lewis. – Stylus Publishing, LLC., 2010. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: http://books.google.com.ua/books?id=ku9IRChOa4C&hl=ru&source=gsb_navlinks_s